

İÇİNDEKİLER

- Giriş 7
1. Krallar 9
 2. Şehzade Nasır 13
 3. Harem 16
 4. Vezir-i Azam 22
 5. Mahdolya, anne 27
 6. Şeyh Agasi 32
 7. Herat 36
 8. Sarman Kedi 42
 9. Kardeşler 49
 10. Taj, Şah'ın Kızı 57
 11. Top 61
 12. Reformlar 66
 13. Ruslar 71
 14. Bahar Bayramı 78
 15. Yeni Ordu 82
 16. Ruslar Temas Kuruyor 84
 17. Albalı Bahçesi 86
 18. Korku 97
 19. Hain Ayetullah 100
 20. Yas 104
 21. Bâb 109
 22. Kediler 116
 23. Gizli Mesaj 121
 24. Matbaa 124
 25. Tarihi Karar 130
 26. İsa Han 134
 27. Doğaüstü Güçler 138
 28. İstila 140
 29. Ölüm Sessizliği 146
 30. İngiltere'nin Sürprizi 151
 31. Kadın 155
 32. Ülke Pers Körfezi İçin Dua Ediyor 161
 33. Tarihçi 164
 34. Evraklar 169
 35. Fahri 174
 36. Sarayda 178
 37. Kara Battaniye 184
 38. Sessizlik 191
 39. Malijak 197

40. Telgraf 205
41. İthâlât İhracat 213
42. Direniş 217
43. Cemal Han 224
44. Lider 231
45. Mirzaye Şirazi 236
46. Mektup 245
47. Nargileler 252
48. Best, Oturma Eylemi 256
49. Seyahat 266
50. Işık 273
51. Seyahatnâme 283
52. Anayasa 294
53. Dönüş Yolculuğu 302
54. Kablo Şikâyetleri 314
55. Çarşıda 320
56. Ayetullahlar 327
57. Büyükelçilik 338
58. Ültimatom 345
59. Satranç Tahtasında 352
60. Majles 361
61. Elektrik 364
62. Kanun 370
63. Şah Fotoğraf Çektiriyor 377
64. Taj Olsultan 380
- Teşekkür 381
- Kaynakça 383

En Önemli Karakterler:

Şah

Mahdolya, Şah'ın annesi

Taj Olsultan, Şah'ın kızı

Mirza Kebir, Vezir-i Azam, sadrazam

Şeyh Agasi, Şah'ın maneviyat işleri veziri

Cemal Han, direniş grubunun lideri

Mirza Rıza, Cemal Han'ın sağ kolu

Giriş

Son bin yıl boyunca, İran çayevlerinde hep eski kralları konu alan destanlar anlatılırdı. Meddahlar zamanla oynar, çarpıcı ve renkli bir dille tarihi anlatabilmek için fantezilerine ket vurmazlardı. Olayların geçtiği dönemi değiştirir, bazı detayları anlatmadan geçer, bazen de hikâyeye eklemeler yaparlardı.

Meddahlar bu şekilde orta çağların İranlı büyük deng-bejlerinin anlatı sanatını sürdürürlerdi. Pers İmparatorluğu'nun bundan on dört asır önce yıkılması, destanların da sona ermesi anlamına geliyordu. Perslerin gururu incinmişti.

Ama yaşam, şair Firdevsi'ye hayat verdi. Firdevsi, kral hikâyeleri anlamına gelen *Şehname* adlı büyük bir kitap yazdı. Tarihe gömülen bir imparatorlukta geçen sayısız olayı anlatabilmek için, başkahraman Rüstem'i yarattı. Rüstem'in yaklaşık dokuz yüz yıl yaşamasına izin verdi. Böylece Firdevsi, tarihe gömülmeye yüz tutmuş bir milli mirası unutulmaktan kurtarmış oldu.

Bu romanın anlatıcısı, o şairin izinden yürüyor.

1. Krallar

Başlangıçta İnek vardı ve İnek, Ahura Mazda adlı Tanrı'nın yanındaydı.

İnek henüz süt vermiyordu. Ahura Mazda İneği kutsadı. "Senin üstüne bir amir atamadık. Seni, dört ayaklılara ve onların meralarına bakanlar için yarattık."

Bundan birkaç bin yıl sonra Keyûmers adlı insana can verdi yaşam. Bir akşam mağarasının önünde durmuş, yıldızları ve sonsuza doğru uzanıp giden çayırlardaki ineklerle insanlara ışık saçan Ay'ı seyreden Keyûmers, şöyle düşündü: Bu muammayı yöneten bir lider olmalı.

Keyûmers, güneşli bir günün ikinci vakti, yine mağarasının girişinde durmuş etrafı seyrederken, aniden gökte kapkara bulutlar peydah oldu ve durmak bilmeyen bir yağmur başladı. Azgın nehirler çayırları mahvetti, insanlarla inekleri sürükleyip götürdü.

Keyûmers düşündü: Bu nehirleri yöneten bir lider olmalı.

Başka bir gün kavga eden ve sopalarla birbirlerini öldüren adamlar gördü. Kadınların korktuğunu ve çocukların ağlaştığını görünce, kendi kendine şöyle dedi: "Bu adamları yönlendiren ve kadınlarla çocukları koruyan bir lider olmalı."

Bir sabah, güneş daha yeni doğmuştu, kadınlarla çocuklar gelip kokulu çiçekler ve yeni filizlenmiş dallardan yapılmış bir taç armağan ettiler ona. Keyûmers tacı alıp başına taktı, kollarını göğe doğru açarak şu sözleri söyledi: "Ahura Mazda! Bana kendi kudretinden ver ki, bu dünyada hareket halinde olan her şeye ve yerinde sabit duran her şeye şahlık edeyim."

Sonra dağlardan aşağı indi.

Keyûmers'in saltanatı yedi yüz yıl sürdü. Onu sayısız başka şah izledi. Bunlardan biri de Medlerin, Farşlıları da yöneten şahı Astyages idi. Astyages rüyasında, kendi kızı Mandana'nın karnından, dünyayı gölgeleyecek bir asma fidanı yeşermekte olduğunu gördü. Münecimlerinden rüyasını yorumlamalarını istedi. Münecimler Astyages'in, egemenliği altındaki Persli bir prensin karısı olan kendi kızının, bir oğul doğuracağı ve bu çocuğun şahı tahtından indireceğini söylediler.

Astyages, kızından doğacak erkek çocuğun dünyaya geldiği an öldürülmesini emretti. Ama Kiros adı verilen bebek, gizlice bir çobanın kapısına bırakıldı. Kiros büyüünce Astyages'i öldürdü ve ülkenin yeni şahı oldu.

Kiros, yaşadığı dönemde tüm dünyayı ele geçirdi. Geriye kilden bir tablete çivi yazısıyla yazılmış şu mesajı bıraktı: "Ben, Dünya'nın Kralı, Büyük Kral, Güçlü Kral, Babil Kralı, Sümer ve Akad Kralı, dünyanın dört bucağının Kralı, Kiros'um.

Yukarı Deniz'den Aşağı Deniz'e kadar uzanan bölgelerde bir taht sahibi olan bütün krallar, uzak diyarlarda yaşayan krallar ve Batı'da çadırlarda yaşayan kralların hepsi, çok sevdikleri hazinelerini bana getirdiler. Ve Babil'de ayaklarımı öptüler."

Kiros ölünce yerine oğlu Kambuciya geçti. Sıra Üçüncü Darius'a gelene kadar, Kambuciya'yı üç kralın daha izlemesi gerekti. Üçüncü Darius çok güçlü ve güneşin hiç batmadığı bir imparatorluk kurdu. Yeni yollar yaptırarak ülkesinin dört köşesini birbirine bağlayan bir ulaşım ağı oluşturdu. Yunanistan'ı zaptetmeye karar verdi. Hindistanlılar, Etyopyalılar, Moshiler, Trakyalılar, Kissiler ve Asurlulardan oluşan bir orduyla, Atina limanına indi.

Yunanistan onun ilahsal varlığından korktu. Yunanlılar bu savaşı asla kazanamayacaklarından eminlerdi, ama tanrılar onlardan yana tavır koydular. Perslerin her şey kadim ordularını hiç beklenmedik bir bozguna uğrattılar. Pers kralı kaçtı.

Ama Üçüncü Darius, Şark Tanrılarını zor duruma düşürmüştü kaçmakla. Tanrılara göre, kral savaş meydanında ölse, esir düşse ya da dilim dilim doğransa çok daha iyi olurdu. Fırar dışında her şey kabulleriydi. Darius'un konumunu iyi anlatan eski bir atasözü vardır: Ölmüş aslan hâlâ bir aslandır, yaralı aslan hâlâ bir aslandır, esir alınıp kafese kapatılan aslan da hâlâ bir aslandır. Ama düşmanınından kaçan bir aslan, aslan değildir.

Tanrılar o günden itibaren Pers krallarına sırt çevirdiler ve imparatorluk çökmeye başladı.

Sonra Büyük İskender gelip kan kusturdu Pers İmparatorluğu'na. Bütün sarayları ateşe verdi, kralların sonsuz hazinelerini talan etti ve daha sonra Hindistan'a doğru yola çıkarak o ülkeyi de boyunduruk altına aldı.

Bundan birkaç asır sonra da Müslümanlar gelip, ellerinde yeni yazılmış Kur'an'larıyla artık zayıf düşmüş Pers İmparatorluğu'na saldırdılar ve üç hafta içinde iktidarı ele geçirdiler. Tahtından indirilen Kral Yazdgerd, atına atladığı gibi soluğu Doğu-sınırının en uzak noktası olan Herat'ta aldı. Amacı buradan hareketle dağılmış ordularını tekrar toparlayıp, Arapları ülkesinden sürmektir. Yazdgerd, gece geç vakit bitkin vaziyette ulaştığı bir değirmende biraz soluklanmak istiyordu. Değirmenci, uyumakta olan kralı boğdu ve onun kraliyet giysileriyle mücevherlerine el koydu. Böylece, Büyük Pers İmparatorluğu'nu sona erdiren kişi de bir değirmenci oldu.

Sonra da Doğu'dan kalkıp Batı'ya doğru yürümeye başlayan Cengiz Han geldi ve Perslerin ülkesinde taş üstünde taş bırakmadı. Ülkenin eski görkeminden geriye hiçbir şey kalmadı. Bu memleket ancak Safeviler döneminde belini yeniden biraz doğrultabildi. Ne var ki kısa süreli bir refah dönemi oldu bu. Ülke zayıfladı. İktidarı ele geçirmek isteyen aşiretler birbirleriyle aralıksız savaş halindeydiler.

On dokuzuncu yüzyılın başlarında, bu aşiretlerden biri nihayet iktidara el koymayı başardı.

Bu hikâye, o aşirete mensup krallardan birini konu alıyor: Şehzade Nasır.

2. Şehzade Nasır

Bir zamanlar, kral olunca Paris'i ziyaret eden İranlı bir şehzade vardı.

Şah olunca, Fransız girişimcilerle yapılan bir toplantı esnasında, Mimar Gustave Eiffel ile de tanışmıştı. Ne var ki gidip o yüksek demir kuleyi bir görmeyi akıl eden olmamıştı. O metal yığını Paris'in ne idarecileri ne de halkı seviyordu.

Şehzadenin resmi adı Nasır Muhammed Fethali Muzaffer idi. Bunlar babasının, dedesinin, dedesinin babasının ve dedesinin dedesinin isimleriydi.

Annesi Mahdolya güçlü bir kadındı.

Şehzadenin 374 erkek kardeşi vardı, çünkü uzun yıllar yaşayan babasının ömrü boyunca 1200 civarında, daha doğrusu tam 1235 karısı olmuştu.

Tahran, şehzadenin dedesinin iktidarı döneminde ülkeye başkent seçilmişti. Önceleri Elburz Dağları eteklerinde büyük bir köy olan Tahran, kısa zamanda büyüyerek göz kamaştıran saraylara sahip bir kente dönüşmüştü. Çarşı, bu şehrin atan kalbi işlevini görüyordu.

Şehrin kuzeyinde şehzadelerin oturduğu muhteşem köşkler vardı. Merkezindeyse tüccarlar kendileri için geniş evler inşa ettirmişlerdi. Şehrin diğer sakinleri ya çarşıda ticaretle uğraşanların yanında çalışıyor, ya da küçük bir dükkân veya el işi mamuller ürettikleri bir atölye işletiyorlardı. Bir de şansını denemek için kırsal kesimden kalkıp şehre gelmiş büyük bir işsizler kitlesi vardı.

O dönemde İran'ın kuzeyinde Rusya, doğusunda Hindistan, güneyindeyse İngilizlerin devasa gemileriyle Hindistan'a gidip geldikleri Pers Körfezi vardı.

Ülke, dünyanın iki süper gücü arasında sıkışıp kalmıştı. Bu arada eski kral öldüğünden, tahta yeni bir kralın çıkması gerekiyordu. Bunu fırsat bilen Rusya'yla İngiltere, iktidara kısmen de olsa ortak olmaya çalışıyorlardı.

Her ne kadar ölen kralın 375 oğlu olsa da, içlerinden yalnızca sekizi önemliydi. Çünkü bunların anneleri kralla aynı soydan gelen kadınlardı. Ölen Şah geleneklere uygun olarak, oğullarını ülkenin önemli vilayetlerine vali tayin etmişti. Velihaht şehdazesesi mutlaka Tebriz valisi olurdu.

Şehzade Nasır velihaht prensiydi. Annesi Mahdolya, ölen kralın hem amcasının kızı hem de en gözde karısı olduğundan, kraliyet ailesi içinde çok özel bir konuma sahipti. Akrabalık derecesi açısından krala en yakın olan kişiydi.

Velihaht, geleneklerin öngördüğü gibi Tebriz'e yerleşmişti. Rusya sınırına çok yakın olan bu kent, ülkenin en önemli şehirlerinden ikincisiydi.

Babası ölüm döşeğindeyken, günü gelince velihaht oğlunun kendi halefi olarak Rusya ve İngiltere tarafından tanınıp desteklenmesini sağlamıştı. Şehzade Nasır, Şah makamına oturduğunda, artık yeterli hayat tecrübesine sahip yetişkin bir insan olmuş olsa da, asıl güç yetenekli veziri Mirza Kebir'deydi yine de.

Babası ölünce, Ruslar Tebriz'den itibaren taç töreninin yapılacağı Tahran'a kadar yüzlerce at ve faytonla, velihahta eşlik etmeye başlamışlardı. Ama bu durum İngilizleri rahatsız etmişti. Yer değiştiren iktidarın refakatçileri arasında onlar olmazsa olmazdı.

Vezir-i Azam Mirza Kebir, Kazvin'den itibaren bir İngiliz askeri birliğinin de Tahran'a kadar velihahta eşlik etmesini sağladı. İngiliz büyükelçisi buna razı oldu, hatta jest olsun diye tören giderlerini İngiltere'nin üstleneceğini bildirdi. Velihaht, Gülistan Sarayı'nda yapılan çok ayrıntılı ve güzel bir törenle, babasının tacını başına taktı, tahtına oturdu ve resmen 'Şah Nasır' sanını aldı. Tahran'da bulunan Rus ve İngiliz temsilcileri, kendisini şahsen kutlayıp Moskova ve Londra'dan gelen armağanlar sundular.

Tahran'da kırk gün kırk gece süren kutlamalar yapıldı. Pazar yeri süslenmişti. Askeri bandolar gece gündüz pazar meydanında muhteşem gösteriler yapıyorlardı. Herkesin yiye içmesi için şehrin göbeğine sayısız çadır kurulmuştu.

Şah zevk-ü sefa sürerken, ülkeyi Mirza Kebir yönetmekteydi. Mirza Kebir, tac töreninin tam kırk birinci günü, Şah'la önemli memleket meselelerini görüşmek üzere saraya yollandı. Uzun bir görüşmenin sonuna doğru, Şah'ın dikkatini can sıkıcı bir meseleye çekti. "İngilizlerle Ruslar her ne kadar sizi destekleyeceklerine dair babanızla bir antlaşma imzalamış olsalar da, Hindistan'a ilişkin çıkarlarını korumak için kardeşlerinizi de destekliyorlar."

"Hangi kardeşlerimi?"

"Yedisini de. Kardeşleriniz ayaklanmış bulunuyor. Bağımsızlıklarını ilan edecekler. Sınır bölgelerinde iktidar olan üç kardeşiniz, yani Rusya sınırındaki Muzaffer Han ve Afganistan'la Hindistan sınırındaki Muhammed Han ile Cafer Han, açıktan açığa İngilizlerle irtibat halindedir. Ülke parçalanma tehlikesiyle karşı karşıya."

Şah endişelenerek "Ne şekilde destekliyorlar?" diye sordu.

"Kardeşleriniz Ruslarla İngilizlerden para ve silah desteği aldılar."

"Hainler," diye bağırdı Şah.

Vezir, orduların başkomutanı sıfatıyla, asi yuvalarının derhal çelik yumrukla ezilebilmesi için kendisine talimat verilmesini istedi. Şah yazılı talimatı imzalayınca, vezir eğilerek onu selamladı, yazılı emri deriden çantasına yerleştirdi ve eyerlenip hazır bekleyen atının bulunduğu avluya yöneldi.

Şah, eğlenceyle geçen uzun bir dönemden sonra nihayet biraz dinlenebilecekti. Aynı soydan tüm kralların yatıp uydukları özel bir yatak bulunan, resmi yatak odasına çekildi.